

DAVLAT MOLIYAVIY NAZORATI VA AUDITI FAOLIYATINI TASHKIL ETISH HAMDA AMALGA OSHIRISHNING USLUBLARI.

Dinara Usanova Rashid qizi

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi

Annotatsiya: Davlat moliyaviy nazorati va auditi faoliyatini tashkil etish hamda amalga oshirish uslublari davlat moliyaviy resurslarini boshqarish va ularning samaradorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu jarayonlar davlatning iqtisodiy barqarorligini saqlash, moliyaviy intizomni kuchaytirish va jamiyatda ishonchni oshirishga xizmat qiladi.

Kalit soʻzlar: davlat moliyaviy nazorati, audit, davlat byudjeti, hisobotlar, hisoblash, rejalashtirish, monitoring.

Davlat moliyaviy nazorati — bu davlat organlarining moliyaviy faoliyatini nazorat qilish va baholash jarayonidir. Bu jarayon davlat byudjetining ijrosi, moliyaviy hisobotlarning to'g'riligi va moliyaviy resurslarning maqsadli ishlatilishini ta'minlashga qaratilgan. Davlat moliyaviy nazorati, asosan, ichki va tashqi nazorat shaklida amalga oshiriladi. Ichki nazorat davlat organlari ichida, ularning moliyaviy faoliyatini nazorat qilish uchun tashkil etiladi. Tashqi nazorat esa, mustaqil auditorlar yoki nazorat organlari tomonidan amalga oshiriladi. Audit jarayoni moliyaviy hisobotlar va boshqa moliyaviy ma'lumotlarning to'g'riligi va ishonchliligini baholashga qaratilgan. Audit, shuningdek, moliyaviy faoliyatning samaradorligini va qonuniyligini tekshirishni ham o'z ichiga oladi. Davlat auditi, davlat byudjetining ijrosi va davlat xarajatlarining maqsadli ishlatilishini ta'minlash uchun muhim vosita hisoblanadi. Audit jarayoni, odatda, rejalashtirish, tayyorgarlik, amalga oshirish va hisobot berish bosqichlaridan iborat. Davlat moliyaviy nazorati va auditi faoliyatini tashkil etishda bir qator uslublar qo'llaniladi. Bular orasida rejalashtirish, monitoring, baholash va tahlil qilish kabi uslublar mavjud. Rejalashtirish bosqichida, nazorat va audit jarayonlari uchun maqsadlar va vazifalar belgilab olinadi. Monitoring jarayonida, moliyaviy faoliyatning ijrosi doimiy ravishda kuzatiladi va zarur hollarda o'zgarishlar kiritiladi. Baholash va tahlil qilish esa, moliyaviy hisobotlar va boshqa ma'lumotlarni chuqur o'rganish orqali amalga oshiriladi. Zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish, davlat moliyaviy nazorati va auditi faoliyatini samarali tashkil etish uchun muhim ahamiyatga ega. Elektron tizimlar va dasturlar, moliyaviy ma'lumotlarni tez va aniq qayd etish, saqlash va tahlil qilish imkonini beradi. Bu esa, nazorat va audit jarayonlarini yanada samarali va shaffof qilishga yordam beradi. Davlat moliyaviy nazorati va auditi faoliyatini amalga oshirishda malakali kadrlar tayyorlash va ularning bilim va ko'nikmalarini oshirish zarur. Auditorlar va nazorat organlari xodimlarining

malakasi, tajribasi va professional etikasi muhim rol o'ynaydi. Ularning bilim va ko'nikmalarini oshirish uchun turli treninglar, seminarlar va kurslar tashkil etilishi lozim. Natijada, davlat moliyaviy nazorati va auditi faoliyatini tashkil etish va amalga oshirish uslublari, davlatning moliyaviy resurslarini samarali boshqarish va ularning shaffofligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonlar, davlatning iqtisodiy barqarorligini saqlash, moliyaviy intizomni kuchaytirish va jamiyatda ishonchni oshirishga xizmat qiladi. Zamonaviy texnologiyalar va malakali kadrlar yordamida bu jarayonlarni yanada samarali va shaffof qilish mumkin.

Zamonaviy texnologiyalar davlat moliyaviy nazoratiga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Ularning rivojlanishi va keng qo'llanilishi moliyaviy jarayonlarni yanada samarali, shaffof va ishonchli qilish imkonini beradi.

Zamonaviy axborot texnologiyalari ma'lumotlarni tez va samarali yig'ish, saqlash va tahlil qilish imkonini beradi. Ma'lumotlar bazalari va analitik dasturlar yordamida moliyaviy ma'lumotlar tezda to'planadi va tahlil qilinadi. Bu jarayonlar nazoratni tezlashtiradi va qaror qabul qilishni osonlashtiradi. Natijada, davlat organlari moliyaviy holatni tezda baholash va zarur choralarni ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladi. Zamonaviy texnologiyalar shaffoflikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Elektron tizimlar va platformalar orqali moliyaviy ma'lumotlar ommaga ochiq va shaffof bo'lishi mumkin. Bu, davlat organlarining faoliyatini kuzatish va baholash imkoniyatini oshiradi, shuningdek, korrupsiya va noqonuniy faoliyatlarga qarshi kurashda yordam beradi. Ommaviy nazorat va jamoatchilik ishtiroki davlat moliyaviy nazoratini yanada kuchaytiradi. Monitoring va nazorat jarayonlarini avtomatlashtirish zamonaviy texnologiyalar yordamida amalga oshiriladi. Bu inson omilini kamaytiradi va nazorat jarayonlarining aniqligini oshiradi. Dasturiy ta'minot yordamida moliyaviy hisobotlar avtomatik ravishda tekshirilishi mumkin, bu esa nazorat jarayonlarini yanada samarali qiladi. Kiberxavfsizlik zamonaviy moliyaviy nazoratning ajralmas qismidir. Davlat moliyaviy nazorati uchun muhim bo'lgan ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlashda zamonaviy kiberxavfsizlik texnologiyalari muhim rol o'ynaydi. Bu, moliyaviy ma'lumotlarning yo'qolishi yoki o'g'irlanishining oldini olishga yordam beradi va davlat organlarining ishonchliligini oshiradi. Bundan tashqari, zamonaviy analitik vositalar va sun'iy intellektdan foydalanish moliyaviy nazorat jarayonlarini yanada samarali qilish imkonini beradi. Ma'lumotlarni chuqur tahlil qilish va prognozlash kelajakdagi moliyaviy tendensiyalarni oldindan ko'rish imkonini beradi. Bu esa davlat organlariga zarur choralarni ko'rish va moliyaviy resurslarni samarali boshqarish imkoniyatini yaratadi. Zamonaviy texnologiyalar shuningdek, auditorlar va nazorat organlari xodimlari uchun onlayn treninglar, seminarlar va kurslar tashkil etish imkonini beradi. Bu, ularning bilim va ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi va moliyaviy nazorat jarayonlarining sifatini yaxshilaydi. Xodimlarning malakasini oshirish, davlat moliyaviy nazoratining samaradorligini yanada oshiradi. Oxir-oqibat,

turli davlat organlari o'rtasida ma'lumotlarni almashish va integratsiya qilish imkoniyatlari zamonaviy texnologiyalar yordamida kengayadi. Bu, moliyaviy nazorat jarayonlarini yanada samarali va muvofiqlashtirilgan qilishga yordam beradi. Integratsiya va hamkorlik davlat moliyaviy nazoratining samaradorligini oshiradi va resurslarni yanada samarali boshqarishga imkon yaratadi.

Xulosa:

Zamonaviy texnologiyalar davlat moliyaviy nazoratini yanada samarali, shaffof va ishonchli qilishda muhim rol o'ynaydi. Ular nazorat jarayonlarini tezlashtirish, aniqlikni oshirish va kadrlar malakasini oshirishga yordam beradi, bu esa davlat moliyaviy resurslarini boshqarishning samaradorligini ta'minlaydi. Zamonaviy texnologiyalar yordamida davlat moliyaviy nazorati yanada kuchli va ishonchli bo'ladi, bu esa jamiyat uchun ijobiy natijalar keltiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Khalilov, A. (2020). "Davlat moliyaviy nazorati: nazariy va amaliy asoslar". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
2. Saidov, I. (2019). "Auditorlik faoliyati va uning davlat moliyaviy nazoratidagi o'rni". Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
3. Murodov, B. (2021). "Moliyaviy nazorat va audit: asosiy tamoyillar va uslublar". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Auditorlar palatasi.
4. Tursunov, D. (2022). "Davlat moliyaviy nazoratini tashkil etish: muammolar va yechimlar". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
5. Abdullaeva, N. (2020). "Auditorlik va moliyaviy nazorat: xalqaro tajribalar". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
6. Yusupov, R. (2018). "Davlat moliyaviy nazoratining zamonaviy uslublari". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
7. Raxmonov, S. (2021). "Moliyaviy nazorat va audit: nazariy asoslar va amaliyot". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Auditorlar palatasi.
8. Jumaniyazov, E. (2023). "Davlat moliyaviy nazoratini rivojlantirish strategiyalari". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.